

Novo izdanje Matice crnogorske

CRNOGORSKE NARODNE BAJKE

„Vatra samotvora“, crnogorske narodne bajke, treća je od četiri antologije crnogorske usmene proze koje je priredio istaknuti montenegrinista i antologičar Radoje Radojević a koju je Matica crnogorska objavila u okviru nove biblioteke „Crnogorska narodna književnost“.

Antologija „Vatra samotvora“ je prvobitno objavljena 1976. godine u izdanju NIP „Pobjeda“ u okviru biblioteke „Luča“. Tada su urednici bili Branko Banjević, Sreten Perović, Milorad Stojović i Ratko Vujošević, a kao urednici novog izdanja potpisuju se Milovan Radojević i Ivan Ivanović. Knjiga sadrži 57 bajki, te predgovor i pogovor, izvore i bilješke Radoja Radojevića.

U ovom izdanju Matice crnogorske, koje se pojavljuje gotovo pola vijeka nakon prvog, uz Radojevićeve neophodne jezičke intervencije, uvedena su i dva slova iz crnogorske abecede: š i ž, koja se tada nijesu koristila, čime je autentičnost narodnog usmenog iskaza upotpunjena. Osim toga, učinjene su minimalne lektorske i korektorske intervencije, a u fusnotama je unijeto i objašnjenje nekih, za savremene čitaoce manje poznatih riječi.

Kao i u bajkama drugih naroda, ističe se u predgovoru Radoja Radojevića, i u crnogorskim narodnim bajkama je „izražen klasni karakter umjetnosti, te istorično pružaju sliku klasnih društvenih odnosa i nepravdi koje iz njih slijede.“

– Istorijska šecanja se najviše oslanjaju na doba feudalizma, u kojemu vlastodršci neograničeno raspolazu ljudima i materijalnim bogatstvima, iako se ne prikazuje neposredno kmetski položaj seljaka. Tu se vidi, takoreći, privatni karakter feudalne države, kad su pošedi dobijani i davani u miraz, kad se nebrojeno blago prosiplje radi zadovoljavanja prohtjeva feudalnih gospodara. Među velikašima i drugim bogatašima vlada zločinstvo, lakomstvo, bezdušnost – navodi se u predgovoru.

Prema njegovim riječima, crnogorske narodne bajke su po svojim osobinama i umjetničkim vrijednostima, reprezentativne za interdisciplinarno posmatranje ove književne vrste kao i najpoznatije bajke drugih naroda.

– Bajke svih naroda toliko su srodne po motivima, temama, sižeima, poetici i umjetničkoj strukturi uopšte, da je to izazivalo zabunu kod mnogih istraživača koji su tvrdili da sve bajke u osnovi potiču iz Indije, odnosno evropske bajke iz jedne indoevropske tradicije, zanemarujući činjenicu da slični životni uslovi rezultiraju i sličnostima u duhovnoj nadgradnji, da i preuzeti motivi i sižeji u novim sredinama obavezno prerastaju u novi kvalitet. Kao i u bajkama ostalih naroda, i u crnogorskim narodnim bajkama imamo sadržane sve opšte i posebne karakteristike, društveno-istorijske i književno-teorijske pretpostavke, formalne i strukturalne osobine, umjetničke crte itd. One sadrže, odgovarajući vremenu i prostoru nastanka i transformacijama kroz koje su prolazile, sve istorične i umjetničke komponente imanentne književnom djelu – navodi se u predgovoru.

U izdanju Matice crnogorske će se uskoro pojaviti i crnogorske narodne priče u knjizi „Potopno vrijeme“ (prvi put objavljeno 1982. godine).

Projekat će biti nastavljen izabranim ilustrovanim crnogorskim bajkama namijenjenim najmlađim čitaocima, a planirano je da se priredi i audio izdanje, kao i izbor na engleskom jeziku. Cilj navedenog izdavačkog poduhvata je da se ovaj dio crnogorske književnosti i narodnog stvaralaštva približi novim generacijama čitalaca.